

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

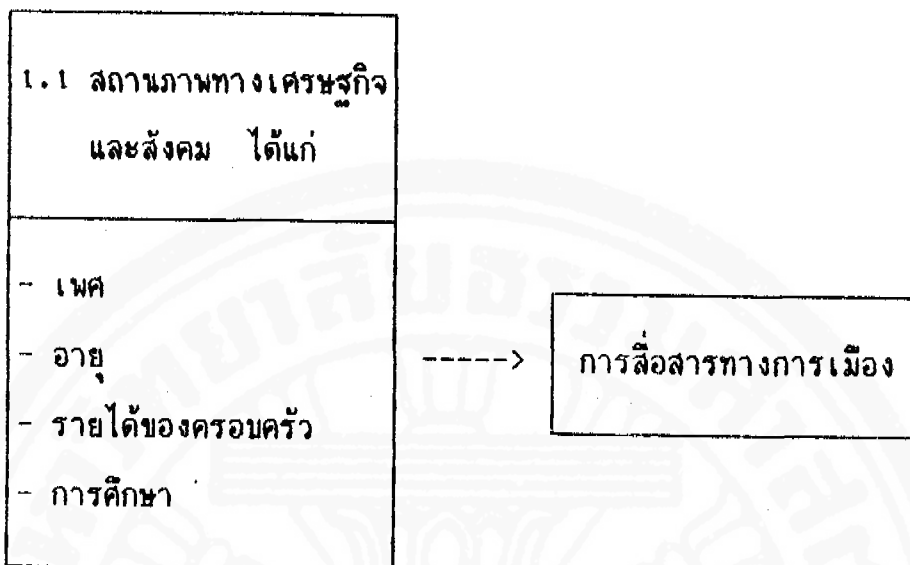
รายละเอียดของบทนี้เป็นบทที่จะได้แสดงให้เห็นถึงระเบียบวิธีวิจัย หรือแบบแผนในการศึกษา เพื่อที่จะยังผลต่อการปฏิบัติในการวิจัย และให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามที่ต้องการอีกครั้งตรงตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ด้วย รายละเอียดของบทนี้จะแบ่งแยกออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. สมมติฐานเพื่อการวิจัย
2. นิยามเชิงปฏิบัติการและการวัดตัวแปรที่ต้องการศึกษา และการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
 - : การทดสอบความตรง (Validity)
 - : การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability)
3. ประชากรในการศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง
4. วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สมมติฐานเพื่อการวิจัย

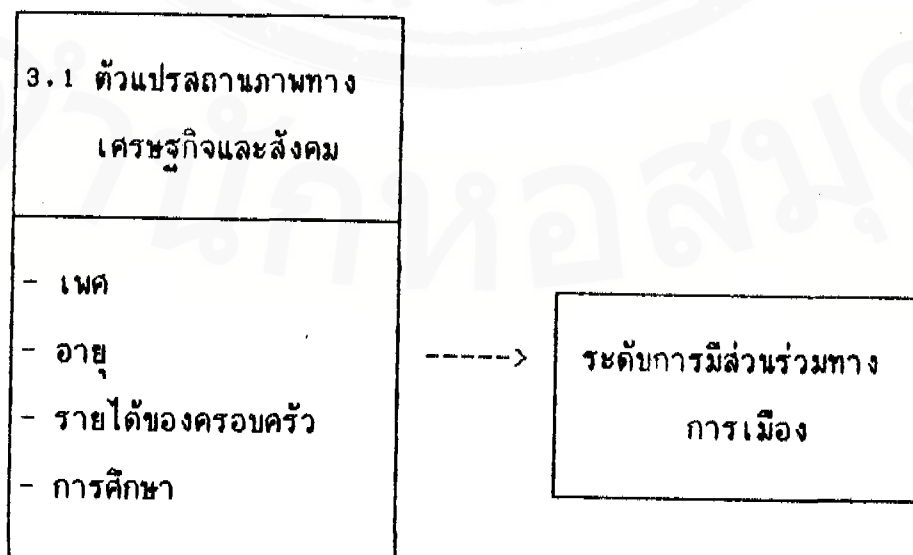
ในการวิจัยนี้ ได้ตั้งสมมติฐานเพื่อการวิจัยดังนี้

- 1.1 ตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของกลุ่มชานา คือ เพศ อายุ รายได้ของครอบครัว การศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับการสื่อสารทางการเมือง

1.2 ชาวนาในหมู่บ้าน ได้รับอิทธิพลจากการสื่อสารระหว่างบุคคล คือ การพูดคุยกันเพื่อนบ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้อาวุโส ข้าราชการ ตลอดจนนักการเมืองมากกว่าการเปิดรับสื่อมวลชน คือ วิทยุ และโทรทัศน์

1.3 ตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัจจัยสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของชาวนา คือ เพศ อายุ รายได้ของครอบครัว การศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.4 ระดับการสื่อสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.5 ระดับการได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางต่าง ๆ (สื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล) มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.6 การได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการเปิดรับสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยความสำนึกของตนเอง

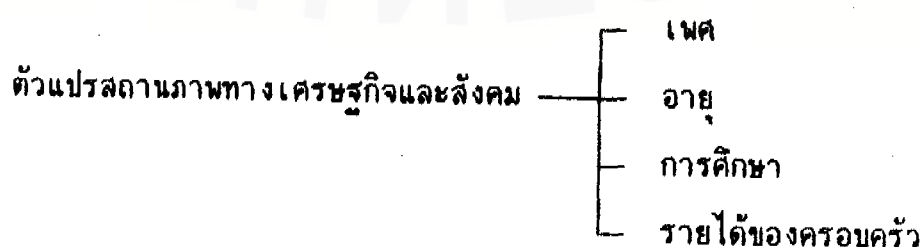
1.7 การได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์กับลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยความสำนึกของตนเอง

1.8 การได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางต่าง ๆ (สื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล) มีความสัมพันธ์กับลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยความสำนึกของตนเอง

2. นิยามเชิงปฏิบัติการและการวัดตัวแปรที่ต้องการศึกษา และการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ตอนที่หนึ่ง : การสื่อสารทางการเมือง

1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบไปด้วย สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม คือ เพศ อายุ รายได้ของครอบครัว การศึกษา

1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ระดับการสื่อสารทางการเมือง

คำนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operational Definition)

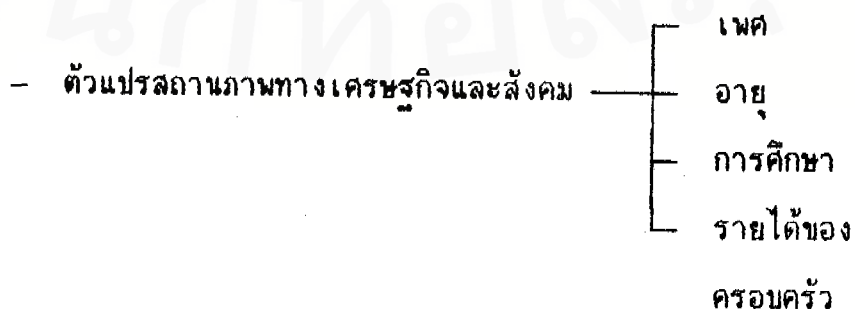
2.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง เพศ อายุ ระดับรายได้ของครอบครัว

2.2 การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารหรือการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอันเกี่ยวกับการเมืองโดยตรง ซึ่งหมายถึงผู้ใหญ่บ้านหรือกรรมการหมู่บ้านกับชาวนาในหมู่บ้าน ระหว่างครูกับชาวนาในหมู่บ้าน ระหว่างพระภิกษุกับชาวนาในหมู่บ้าน ระหว่างข้าราชการจากอำเภอที่เข้าไปติดต่อในหมู่บ้านกับชาวนา ระหว่างสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ กับชาวนาในหมู่บ้าน

- หมายเหตุการวัด (Measurement) ตัวแปรสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม และตัวแปรการสื่อสารทางการเมือง โปรดดูภาคผนวก ข

ตอนที่ 2 : การมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม คือ เพศ อายุ รายได้ของครอบครัว การศึกษา ตัวแปรระดับการสื่อสารทางการเมือง ตัวแปรการได้รับข่าวสารทางการเมือง จากช่องทางทางการเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรการได้รับข่าวสารทางการเมืองจาก ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรการได้รับข่าวสารทางการเมืองจาก ช่องทางต่าง ๆ (สื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล)

- ตัวแปรระดับการสื่อสารทางการเมือง
- ตัวแปรการได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางการสื่อสารทางการเมือง (สื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล)

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำนิยามเชิงปฏิบัติการ (Operation Definition)

ตัวแปรสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวแปรการสื่อสารทางการเมือง ได้ให้คำนิยามเชิงปฏิบัติการแล้ว จะกล่าวเฉพาะตัวแปรที่เหลือต่อไป

2.1 การได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางของการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication's Channel) หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยในการนำส่งสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ช่องทางเปรียบเหมือนทางหรือพาหนะระหว่างผู้ร่วมสื่อสาร โดยช่องทางของการสื่อสารทางการเมืองแบ่งเป็น 2 ประเภท

2.1.1 ช่องทางจากสื่อมวลชน (Mass Media) หมายถึง เครื่องมือทางเทคนิคซึ่งทำการสื่อสาร เกิดขึ้นโดยผ่านเครื่องมือชนิดหนึ่ง ซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่เป็นการส่วนตัว นอกจากนี้ยังสามารถใช้สื่อสารจากแหล่งสารหนึ่งไปถึงผู้รับสารจำนวนมาก เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ซึ่งในนิยามเชิงปฏิบัตินี้หมายถึง การได้รับข่าวสารทางการเมืองของชาวนาในหมู่บ้านจากช่องทางสื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์

2.1.2 ช่องทางจากการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หมายถึง การสื่อสารโดยตรงระหว่างคนสองคน หรือมากกว่าสองคนในระยะห่างทางกายภาพพอที่จะเลือกใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า (หู ตา จมูก ลิ้น ผิวกาย) และปฏิกริยาตอบสนองแบบปัจจุบันทันที ซึ่งในนิยามเชิงปฏิบัตินี้หมายถึง การสื่อสารทางการเมืองระหว่างนักการเมืองกับชาวนาในหมู่บ้าน, ระหว่างเพื่อนบ้านของชาวนาเอง, ระหว่างผู้ใหญ่บ้านหรือกรรมการหมู่บ้านกับ

ชาวนาในหมู่บ้าน, ระหว่างครูกับชาวนาในหมู่บ้าน, ระหว่างพระภิกษุกับชาวนาในหมู่บ้าน, ระหว่างข้าราชการจากอำเภอที่เข้าไปติดต่อกับหมู่บ้านกับชาวนา

- **หมายเหตุการวัด (Measurement)** ตัวแปรการได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทาง การเปิดรับสื่อมวลชน ตัวแปรการได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทาง การสื่อสารระหว่างบุคคล ตัวแปรการได้รับข่าวสารทางการเมืองจากช่องทางต่าง ๆ (สื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล) โปรดดูภาคผนวก ข

2.2 **การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)** หมายถึง การที่สมาชิกของสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองตามความสมัครใจ ถูกต้องตามกฎหมายและมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการดำเนินงานของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือระดับท้องถิ่น ในนิยามเชิงปฏิบัติการนี้หมายถึง กิจกรรมของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ การมีบทบาทในชุมชน การติดต่อกับทางราชการ การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การสื่อสาร การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

2.3 **ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง** แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.3.1 **การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกของตนเอง (Autonomous Political Participation)** หมายถึง การที่บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสนใจและมีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเอง

2.3.2 **การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยการชักนำของผู้อื่น (Mobilized Political Participation)** หมายถึง ลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่ไม่ได้เกิดจากเจตจำนงค์ ความตั้งใจของเขาเอง แต่เกิดจากผู้อื่นปลุกกระดมให้เขาเข้าร่วมในการกระทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามที่ผู้ปลุกกระดมต้องการ

- **หมายเหตุการวัด (Measurement)** ตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง (กิจกรรมทางการเมือง) ตัวแปรลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง โปรดดูภาคผนวก ข

การสร้างเครื่องมือในการวิจัยเพื่อรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire)

โดยส่วนใหญ่ของคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด (Close Ended) หมายถึง จัดเตรียมคำตอบไว้ล่วงหน้า ผู้ตอบเพียงเลือกตอบจากคำตอบที่กำหนดให้ และมีบางข้อเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended) หมายถึง ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นต่อคำถามนั้นอย่างเต็มที่ ตามความพอใจของผู้ตอบ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. เกี่ยวกับตัวแปรผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ผู้วิจัยได้สร้างคำถามขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อวัดผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. เกี่ยวกับตัวแปรการสื่อสารทางการเมือง ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้วิจัยได้ใช้ตัวแบบคำถามจากงานวิจัยของ เสน่ห์ นนทะโชติ¹ เป็นหลัก เนื่องจากตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เหมือนกับตัวแปร (Variable) ที่ศึกษาในงานวิจัยของ เสน่ห์ นนทะโชติ คำถามที่ใช้วัดตัวแปรต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงไม่สร้างขึ้นใหม่ เพียงแต่ปรับเปลี่ยนคำถามบางข้อเพื่อวัดให้ตรงประเด็นแนวคิดของตัวแปรให้มากยิ่งขึ้น

ดังนั้น จึงแบ่งแบบสอบถามออกเป็นคำถามในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- ชุดที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานปัจจัยสถานการณ์ทางเศรษฐกิจสังคม ของชาวนาหมู่บ้านกุดนาขาม ต.เจริญศิลป์ อ.กุดนาขาม จ.สกลนคร
- ชุดที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

¹ เสน่ห์ นนทะโชติ, "การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านวังคล้า อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา." (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524).

ชุดที่ 3 คำถามเกี่ยวกับช่องทางของการสื่อสารทางการเมือง แบ่งเป็นการเปิดข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนและการสื่อสารระหว่างบุคคล

ชุดที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยคำถามที่ใช้วัดตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะมีคำถามบางข้อวัดตัวแปรลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำถามชุด 1 มี 17 ข้อ คำถามชุด 2-4 มี 64 ข้อ แต่มีคำถาม 7 ข้อที่อยู่ในชุด 3 ไม่ได้ใช้ถามแต่ยังให้คงอยู่ในแบบสอบถาม ดังนั้นจึงเหลือ 59 ข้อ รวมคำถามชุดที่ 1-5 มีทั้งหมด (17-59) เท่ากับ 76 ข้อ

รายละเอียดของชุดคำถามที่ใช้วัดตัวแปรแต่ละตัว ได้กล่าวอย่างละเอียดในส่วนของหัวข้อการนิยามเชิงปฏิบัติการและการวัดตัวแปรที่ต้องการศึกษาแล้ว โปรดดูภาคผนวก ข

การดำเนินการทดสอบความตรง หรือความสมบูรณ์ (Validity)² ของเครื่องมือวัดที่เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบไปด้วยชุดคำถามต่าง ๆ เพื่อวัดตัวแปร สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้มีประสบการณ์ (Expert Judgement) พิจารณาแบบสอบถาม ปรากฏว่าท่านได้เห็นชอบทุกประการ ผู้วิจัยจึงถือว่าแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นมีความตรง หรือความสมบูรณ์ในด้านเนื้อหา (Content Validity)³ ด้านโครงสร้าง (Construct

²โปรดดูรายละเอียดใน อารง สุกชานาคัน, ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์ (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), น.100.

³โปรดดูรายละเอียด สุภาพ วาดเขียน, เครื่องมือวิจัยทางสังคมศาสตร์ ลักษณะที่ดี ชนิด และวิพากษ์ภาพ (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525), น.11-20; บุญธรรม กิจปรีดาปริสฺสทธิ, เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2531), น.14-15; สุชาติ ประสิทธิ์วีรสลินธุ์, "การสร้างมาตรวัดในการวิจัยทางสังคมศาสตร์," น.121-131.

Validity) ด้านตามสภาพ (Concurrent Validity) เนื่องจากได้ผ่านการเห็นชอบของผู้ทรงคุณวุฒิทางรัฐศาสตร์แล้ว (Expert Judgment)

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability)*

เมื่อได้สร้างมาตรวัด (Scaling) ขึ้นมาแล้วมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาตรวัด (Scaling) ดังกล่าวไปทดสอบหาความเชื่อมั่น โดยดูค่า (Reliability Coefficients, Alpha) ซึ่งการวิเคราะห์ข้อความของชุดคำถามเพื่อวัดตัวแปรต่าง ๆ นั้นคำนึงถึงค่า (Corrected Item-total Correlation) กับค่า (Alpha if Item Deleted)^๕

3. ประชากรในการศึกษาและการสุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling)

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านกุดนาขาม มีทั้งหมด 1,214 คน เป็นชาย 590 คน และหญิง 624 คน เนื่องจากจำนวนประชากรมีค่อนข้างมาก ทำให้ผู้วิจัยไม่อาจทำการศึกษาได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องใช้การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) จากประชากร (Population) มาเพื่อเป็นตัวแทนในการศึกษาวิจัย โดยกลุ่มประชากร (Population) ที่ต้องการศึกษาต้องเป็นชาวนา ซึ่งมีวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

ขั้นแรก เป็นการเลือกหมู่บ้านที่ใช้ในการศึกษา ใช้การสุ่มตัวอย่างตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) โดยการเลือกศึกษาหมู่บ้านกุดนาขามด้วย

*สุภาพ วาดเขียน, เรื่องเดิม, น.20; กมล สดประเสริฐ, เทคนิคการวิจัย (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2516), น.106-110; บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, เรื่องเดิม, น.17.

*สุจิตรา สง่าเนตร, "การยอมรับบทบาททางการปกครองของสตรี : ศึกษากรณีข้าราชการในจังหวัดนครพนม," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), น.55.

เหตุผลที่ว่าประชาชนในหมู่บ้านกุดนาขาม 95 กว่าเปอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก เป็นหมู่บ้านที่ใช้เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ค่อนข้างน้อย เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ แม้ว่าจะมีโครงการพัฒนาต่าง ๆ จากทางราชการไปดำเนินการก็ตาม และในหมู่บ้านนี้มีศูนย์ศิลปาชีพโดยมีหน่วยงานทหารรับผิดชอบดูแลดำเนินการแทนสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่ยังไม่สามารถยกระดับรายได้ให้ดีขึ้นเท่าที่ควรไม่ หมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้ทำให้บางครั้งว.เรือมีโทรทัศน์ ดังนั้น ประชาชนในหมู่บ้านกุดนาขามสามารถเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ โดยเฉพาะข่าวสารทางการเมืองได้จากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ได้ และมีสื่อช่องทางของการสื่อสารระหว่างบุคคลครบถ้วน คือ เพื่อนบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน ครู พระภิกษุ รวมทั้งข้าราชการที่เข้าไปติดต่อในหมู่บ้าน นอกจากนี้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมต่าง ๆ ค่อนข้างปานกลางยกเว้นการเลือกตั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ไปใช้สิทธิการเลือกตั้งค่อนข้างมาก

จากลักษณะดังกล่าวของหมู่บ้านกุดนาขาม ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่า ชาวนาในหมู่บ้านกุดนาขามมีการสื่อสารทางการเมืองมากน้อยเพียงใด จากช่องทางทางการเมืองใดบ้าง และการสื่อสารทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือไม่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นลักษณะใด (ด้วยตนเองหรือถูกชักจูง) สุดท้ายมีปัจจัยใดบ้างที่มีต่อการสื่อสารทางการเมือง และมีส่วนร่วมทางการเมือง

ขั้นที่สอง การเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sample) จากประชากรในหมู่บ้านกุดนาขาม โดยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) คือกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัยต้องเป็นประชาชนที่ประกอบอาชีพทำนา (ชาวนา) อยู่ในหมู่บ้านกุดนาขาม หากไม่มีอาชีพทำนา (ไม่เป็นชาวนา) จะตัดทิ้งไม่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง (Samples) ที่ใช้ในการวิจัย นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ซึ่งจะ เป็นผู้ที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ขั้นที่สาม การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ขนาดในหมู่บ้านกุดนาขามที่จะใช้ในการวิจัย ยึดหลักที่ว่าขนาดตัวอย่างประมาณร้อยละ 10 ของกลุ่มประชากร แต่หากประชากรมากกว่า 10,000 คน ควรใช้ขนาดตัวอย่างเพียงร้อยละ 1 ของกลุ่มประชากร^๑ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 100 คน เนื่องจากจำนวนประชากรอยู่ในระดับพันกว่าขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่าง (Sample) เพื่อการวิจัยทั้งหมดประมาณ 200 กว่าคน ในหมู่บ้านกุดนาขามมีทั้งหมด 249 ครัวเรือน จากจำนวนประชากรทั้งหมด 1,214 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดเลือกข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนละ 1 คน

ขั้นที่สี่ ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ให้ได้ 200 กว่าครัวเรือนขึ้นไป ครัวเรือนละ 1 คน โดยเก็บเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่เข้าหลักเกณฑ์ในขั้นที่สองดังกล่าวไปแล้ว

รายละเอียดในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample)

4.1 ผู้วิจัยได้สอบถามบัญชีเลขที่บ้านจากผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีทั้งหมด 249 หลังคาเรือน ในจำนวนบัญชีเลขที่บ้านนี้ไม่มีผู้อาศัยในหมายเลขที่บ้านดังกล่าว 14 หลังคาเรือน จึงเหลือผู้ที่อยู่อาศัยในหมายเลขที่บ้าน 235 หลังคาเรือน (หลังละ 1 ครัวเรือน โดยจำนวนหมายเลขที่บ้านทั้งหมดแสดงถึงจำนวนครัวเรือน (หลังคาเรือน) ทั้งหมดด้วย

4.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample) จาก 235 หลังคาเรือน เก็บเฉพาะครัวเรือนที่มีอาชีพทำนาเท่านั้น ตามหลักเกณฑ์ในขั้นที่สองปรากฏมีครัวเรือนที่มีอาชีพทำนา 218 หลังคาเรือน แต่เก็บได้ 216 หลังคาเรือน

^๑โปรดดูรายละเอียดใน สุบรรณ พันธุ์วิเศษ และ ชัยวัฒน์ ปัญจพงศ์, ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2522), น.

อีก 2 หลังคาเรือนไม่มีใครอยู่บ้านเพราะไปอยู่นา ที่เหลืออีก 17 หลังคาเรือน⁷ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ชั้นที่สอง จึงตัดทิ้งไม่นำมาเป็นตัวอย่างในการเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลหลังคาเรือน (ครัวเรือน) ละ 1 คน ให้ครบตามจำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่กำหนดไว้ในขั้นที่สาม โดยพยายามให้กลุ่มตัวอย่าง (Sample) มีการกระจายทางด้านอายุไม่อยู่ที่ช่วงอายุใดอายุหนึ่ง, มีเพศชายและหญิงเท่า ๆ กัน ซึ่งได้แสดงภาพรวมการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้

ประชากร (Population)	ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling)	กลุ่มตัวอย่าง (Sample)
1,214 คน โดย มี 235 ครัวเรือน	โดยวิธีการเลือกตัวอย่างตามจุดมุ่ง หมาย (Purposive Sampling)	ครัวเรือนละ 1 คน ได้ 216 คน

ภาพแสดงถึงภาพรวมของการสุ่มตัวอย่าง (Sampling)

⁷หมายเหตุ 17 หลังคาเรือนที่ไม่ได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง (Sample) มีเหตุผลดังนี้ 1) มีจำนวนครัวเรือน 3 ครัวเรือน มีหมายเลขที่บ้านซ้ำกันครัวเรือนละ 2 หมายเลขที่บ้าน 2) มีหมายเลขที่บ้าน 5 หมายเลขอยู่ในบริเวณศูนย์ศิลปาชีพหมู่บ้านกุดนาขาม โดยเป็นครัวเรือน 5 ครัวเรือนที่ทำงานในศูนย์ศิลปาชีพ ซึ่งไม่ใช่อาชีพทำนาตามหลักเกณฑ์ชั้นที่สองจึงตัดทิ้ง 3) มีหมายเลขที่บ้าน 6 หมายเลขที่ประกอบอาชีพรับราชการครู โดยเป็นบ้านพักครูอยู่บริเวณโรงเรียน ซึ่งไม่ใช่อาชีพทำนาตามหลักเกณฑ์ชั้นที่สอง จึงตัดทิ้งกลุ่มตัวอย่างนี้ไป 4) เป็นหมายเลขที่บ้านของบ้านพักภารโรง 1 หลังคาเรือน ไม่เข้าหลักเกณฑ์ชั้นที่สองจึงตัดทิ้งกลุ่มตัวอย่างนี้ 5) หมายเลขที่บ้านของสำนักอนามัย 1 หลัง 6) หมายเลขที่บ้านเป็นหมายเลขที่บ้านของวัด 1 หมายเลข

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม แบบเข้าถึงตัวเป็นหลัก โดยผู้วิจัยพร้อมด้วยผู้ช่วยวิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถาม และอาศัยการสังเกตการณ์ประกอบเพื่อเสริมความถูกต้องของข้อมูล

ลักษณะแบบสอบถาม (Questionnaires) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ชาวนาหมุ่มบ้านกุดนาขาม จะแบ่งออกเป็น 5 ส่วน

1. เป็นลักษณะคำถามเกี่ยวกับปัจจัยสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ชาวนาหมุ่มบ้านกุดนาขาม จะแบ่งออกเป็น 5 ส่วน

2. เป็นลักษณะคำถามที่จะใช้วัดเกี่ยวกับตัวแปรการสื่อสารทางการเมือง

3. เป็นลักษณะคำถามที่จะใช้วัดเกี่ยวกับตัวแปรช่องทางการสื่อสารทางการเมือง แบ่งเป็น

3.1 การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน

3.2 การสื่อสารระหว่างบุคคล

4. เป็นลักษณะคำถามที่จะใช้วัดเกี่ยวกับตัวแปร การมีส่วนร่วมทางการเมือง และวัดตัวแปรลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมือง

5. การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้คอมพิวเตอร์ (Computer) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X ประมวลผลข้อมูล และจัดทำตารางการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำเสนอและสรุปผลการวิจัย สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อพรรณนา ลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การเสนอตารางแจกแจงความถี่

(Frequencies) และอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) โดยการแจกแจงความถี่เพื่อใช้เปรียบเทียบ โดยคิดเป็นร้อยละจากตัวอย่าง (Sample) ที่ตกเป็นตัวอย่างในการวิจัย และการหาค่าตัวกลางเลขคณิต (ค่าเฉลี่ย Arithmetic mean หรือ \bar{X})

2. การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis-Test) ด้วยไคสแควร์แบบสองตัวแปร (Chi-Square Two-Variable Case) ในข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale) และข้อมูลประเภทเรียงอันดับ (Ordinal Scale)

2.1 การหาระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยค่าครอสเมอรั V (Cramer's V) ค่าแกมมา (Gamma) และค่าสหสัมพันธ์บางส่วน (Partial Correlation) สำหรับข้อมูลประเภทต่าง ๆ

- หมายเหตุ สูตรการคำนวณและรายละเอียดของสถิติดังกล่าวโปรดดูภาคผนวก ข

3. การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) ด้วย T-Test โดยการทดสอบวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรสองกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (เป็นค่าเฉลี่ย \bar{X} ที่มาจากประชากร (Population) เดียวกัน ในข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) ขึ้นไป

- หมายเหตุ สูตรการคำนวณและรายละเอียดของสถิติดังกล่าวโปรดดูภาคผนวก ข